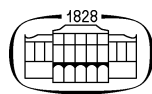

ÁRPÁD-KORI SZEMÉLYNÉVTÁR
NOMINA PROPRIA PERSONARUM ÆTATIS ARPADIANÆ
(1000–1301)

KATALIN FEHÉRTÓI

Onomasticon Hungaricum

Nomina propria personarum ætatis Arpadianæ
(1000–1301)

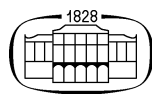

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

FEHÉRTÓI KATALIN

Árpád-kori személynévtár

(1000–1301)

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

A névtár kiadását az Országos Tudományos Kutatási Alap,
az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások Közalapítvány,
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, valamint dr. Vas Zoltán
támogatása tette lehetővé.

A lektoráláshoz a Pro Renovanda Cultura Hungariæ alapítvány nyújtott támogatást.
A számítógépes adatbázist és a tördelést tervezte és programozta,
a mutatókat és a CD-mellékletet készítette Mayer Gyula.

Lektorok

BENKŐ LORÁND és SOLYMOSI LÁSZLÓ

ISBN 963 05 8169 8

Kiadja az Akadémiai Kiadó,
az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
1117 Budapest, Prielle Kornélia u. 19.
www.akkrt.hu
www.szakkonyv.hu

Első magyar nyelvű kiadás: 2004

© Fehértói Katalin, 2004

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is.

Printed in Hungary

A kötet CD-ROM-mellékletéről

Mayer Gyula

A CD-ROM-melléklet a névtani adatbázist három formában tartalmazza: sima szöveggént, dBase IV-formátumú adatbázisként, valamint könyvalakban, pdf-formátumban.

A CD-n az adatok könyvtárban található fájlok:

bevezeto.pdf	a bevezetés pdf-formátumban
na-z.pdf	a kötet pdf-formátumban
nevtana-z.unix	az adatok sima szöveggént, unixosan
nevtana-z.dos	az adatok sima szöveggént MSDOS/Windows-formátumban
u5.dbf	az adatok dBase adatbázisban
u5a-k.dbf	az adatok dBase adatbázisban, első fél
u5l-z.dbf	az adatok dBase adatbázisban, második fél
u4.iso	az adatok a tördeléshez használt eredeti formában
cimszok-4	a címszó-rekordok

A pdf-formátumú fájlok megtekintéséhez az ingyenesen hozzáférhető Acrobat Reader (acroread) program szükséges (lásd <http://www.adobe.com>). Ez a program már többnyire megtalálható a személyi számítógépeken, és a különféle böngészők automatikusan kezelik a pdf-fájlokat, vagyis általában egyszerűen böngészővel is megnyithatók.

A sima szöveges fájlok bármilyen szövegszerkesztővel vagy irodai programcsomaggal olvashatók (ingylen hozzáférhetők pl. emacs, OpenOffice.org). A szöveges fájl szerkezete megfelel a dBase program által használt formátumnak, vagyis egy sor alkot egy rekordot, a soron belül a mezők vesszőkkel vannak elválasztva, és a mezők tartalma kettős idézőjelek (") között áll.

Az alábbi, technikai jellegű leírás nemcsak a fájlok szerkezetét segít megérteni, hanem más, hasonló adatbázisok létrehozásához is útmutatóul szolgálhat. A segédprogramok a CD-ROM-mellékleten a programok könyvtárban találhatóak. Maga az adatbázis két táblából áll.

Az egyik tábla (u4.iso) a névalakok előfordulási adatait tartalmazza. Ezen tábla rekordjaiban a szöveges formátumú (úgynevezett csv- vagy delimited-formátumú) fájlban négy-négy mező található. Az első mezőben az előforduló névalak szerepel (NEVALAK) bizonyos mértékig normalizált alakban (néhánykor az alanyeset csak kikövetkeztethető, de nem adatolt), a másodikban az adat datálása (EV), a harmadikban a szövegrészlet, amelyben az adott névalak előfordul (TEXTUS), a negyedikben pedig a forráshely megjelölése (FORRAS).

Némelykor egy rekord több, rokon névalak adatát is tartalmazza. Ilyenkor igyekeztünk az első mezőbe azt a névalakot fölvenni, amelyikre más adat nincsen.

A rekordokban a szokásos ISO Latin-2 kódolást alkalmazzuk az ékezetes betűk ábrázolására. \c ir kis köröcskét jelöl; \v c a mellékjeles č-t jelöli; \olv az „olvasd”-jel (o) helyett áll.

Ebben a fájlban a címszavakban az i/j/y és az u/v/w betűk írása általában a szövegrészletet követi, ezeket az alkalmazott programrendszer a címszavakban automatikusan egységesíti a szedett kötet létrehozásakor.

A dBase IV-formátumú adatbázisfájlokat a legtöbb adatbázis-kezelővel és táblázatkezelővel be lehet olvasni. Ilyen táblázatkezelő található többnyire az irodai programcsomagokban is (pl. az említett OpenOffice.org-ban). Ezek az adatbázis formátumát behíváskor automatikusan fölismerik.

Az adatbázis (u5.dbf) szerkezete azonos a fentebb leírttal, egyetlen különbséggel: minthogy számos adatbázis-kezelő (köztük a dBase IV) képtelen 255 karakternél hosszabb mezők kezelésére, ezért a TEXTUS mezőt két részre bontottuk: amennyiben a közölt szövegrészlet 255 karakternél hosszabb, akkor a folytatás a TEXTUS2 nevű mezőben található.

Minthogy a rekordok száma meghaladja a harminckétezet, bizonyos táblázatkezelők nem képesek egyben beolvasni az adatokat. Ezért az adatbázist két részre bontva is mellékeljük. Egy-egy fél rész beolvasása így is kb. fél percig tarthat viszonylag gyors gépen is. Az első fél azokat az adatokat tartalmazza, melyekben a névalak kezdőbetűje A–K között van, a második pedig az L–Z kezdetűeket.

A másik tábla (cimszok-4) a nyomtatott kötetben félkövéren szedett címszavak hierarchiáját tartalmazza hét mezőben. Az első mező magát a félkövér címszót tartalmazza (CIMSZO), a második a címszóosztály kódja (CLASS), a harmadik a névalak (NEVALAK), a negyedik az alcímszó sorszáma (ALCIMSZO), az ötödik az alcímszó változatait (ALVLTZATOK) tartalmazza, a hatodik a (fő)címszó összes változatát (VALTOZATOK), a hetedik pedig az illető címszóval összevetendő címszavak listája (CONFER).

A címszó-rekordoknak négy típusa van:

a) A legegyszerűbb típus esetében nincsenek változatok, pl.

"Baad", "", "Baad", "0", "", "", "", ""

A második mező a rekordok többségében üres, mivel a női és a genusnevek jelölésére szolgál: az előbbi f (femininum), az utóbbit g (genus), a nyomtatásban karika ill. csillag jelöli.

A negyedik mező a rekordok többségében 0, mivel a névcikk nincsen kisebb egységekre (alcímszókra) bontva.

b) Amennyiben több névváltozatot kell összevonni egy félkövér címszó alá, akkor minden névváltozathoz tartozik egy-egy ilyen rekord, és a hatodik mezőben szerepelnek a címszó melletti változatok:

"Bach", "", "Baach", "0", "", "Baach, Batch", "Bachi"

"Bach", "", "Bach", "0", "", "", "", ""

"Bach", "", "Batch", "0", "", "", "", ""

Az áttekinthetőség és egyértelműség érdekében a címszók-adatbázis szöveges formáját az első, a negyedik majd a harmadik mező szerint rendezve tároljuk, és a hatodik mezőt csak az első változatnál töltjük ki, a többinél program egészíti ki a rekordot.

c) Vannak olyan, bonyolult címszók, melyeknél (a nyomtatott kötetben félkövér arab számokkal jelölt) alosztásra van szükség. Ezeknél az alcímszavak sorrendjét jelöli a negyedik mező, az ötödik mező pedig a kurzívan szedendő alcímszóváltozatokat, pl.

"Baboneg", "", "Baboneg", "1", "Baboneg, Babonich, Babonig, Babunig",
"Babonich, Babonig, Babunig, Bobonegh, Bobonig", ""

"Baboneg", "", "Babonich", "1", "", "", "", ""

"Baboneg", "", "Babonig", "1", "", "", "", ""

"Baboneg", "", "Babunig", "1", "", "", "", ""

"Baboneg", "", "Bobonegh", "2", "Bobonegh, Bobonig", "", ""

"Baboneg", "", "Bobonig", "2", "", "", "", ""

(Az első rekord a fájlban természetesen nincsen két sorra törve.) Tehát az ötödik mezőben minden oda tartozó változatot ki kell írni, a hatodikban pedig az összes alcímszó összes változatát magának a főcímszónak a kivételével. Az ötödik mezőt is csak az azonos alcímszók közül az ábécében elsőnél kell kitölteni.

d) A negyedik típus az utalócímszavaké, pl.:

"Baach", "", "x", "0", "", "\vv Bach", ""

Ezeknél a harmadik mező mindig "x", a hatodik pedig \vv után jelzi, hová utalunk.

A rekordok említett rendezését és az 5. és 6. mező feltöltését a `cleancimszak7.sh` burokprogram végzi. Mivel a munka egy korábbi fázisában a szótár betűnként került szerkesztésre, paraméterként meg kell neki adni az illető betűt, pl. `cleancimszak7.sh e a cimszak-e` nevű fájlt rendezi. Minthogy a teljes anyag a `cimszak-4` fájlban található, ezért ekkor a 4 számot kell paraméterként megadni. (A mezők méretéről és a hibákról egy `errout` nevű fájl tájékoztat.) Ha az első és a harmadik mező tartalma nem azonos, pl.

```
"Paka", " ", "Paca", "0", " ", "Paca, Pacca", " "
"Paka", " ", "Pacca", "0", " ", "Paca, Pacca", " "
```

akkor a `cleancimszak7.sh` burokprogram megalkotja a megfelelő utalócímzőt is.

A címzők-fájlban a címszavakban (azaz a rekordok első és harmadik mezejében) az i/j/y és u/v/w írása nem feltétlenül követi a szövegrészletet (`u4.iso` fájl), mivel ezeket az `ijy3.flx` nevű szűrő egységesíti. A főbb szabályok: j és y helyett i áll, szó végén v és w helyett is u áll, u, v, w vagy uu helyett magánhangzó előtt v, mássalhangzó előtt u áll. Ezen szabályoktól szakmai indokból eltérések előfordulnak.

Valamely címző nem feltétlenül minden változatában és minden előfordulása esetében minősíthető női illetve genusnévnek, ezért az ilyen jelleg jelölésére három esetet kellett megkülönböztetni: a) ha a címző egészében női ill. genusnév, akkor – mint fentebb láttuk – a címzők-fájl második mezőjében jelölhető az egybetűs minősítéssel; b) ha csak egy alcímző női ill. genusnév, akkor a címzők-fájl ötödik mezőjében irandó ki `\cs` (csillag) vagy `\cir` (köröske) a nevek előtt, azoktól szóközzel elválasztva; c) ha csak egy-egy adott rekordban használatos női ill. genusnévként, akkor az `u4.iso` fájlban, a rekordban lévő évszám elé irandó a `\cs` ill. `\cir` (a \TeX szabályai szerint szám előtt nem kötelező a szóköz).

A tördelt kötet létrehozása során számos helyen „finomhangolásra” volt szükség, azonban ezt minden esetben a (csv-alakú) forrásfájlok és a generáló programok módosításával oldottuk meg, tehát a kötet ki nyomtatott formája utólagos emberi beavatkozás nélkül jött létre.

A munka során a Linux/GNU számítógépes környezetet használtuk, azonban – kényelmességből – az adatbáziskezelő esetében a dBase program 1992-es (!) DOS-os verzióját alkalmaztuk a linuxos DOS-emulátor (`dosemu` és `freedos`) segítségével. A tördelést a \TeX illetve \LaTeX (`tex`, `latex`) programmal végeztük. A szótárrészben a kéthasábos tördeléshez Pröhle Péter algoritmusát alkalmaztuk. A `tex`-fájlok generálására és a „finomhangolásra” `lex`, `awk` és `pascal` nyelvű programokat írtunk, melyeket egyetlen burokprogramon (`makeall.sh`) keresztül lehet meghívni. A különféle típusú hibák és következtelenségek kiszűrésére speciális segédprogramok szolgáltak. A megírt eszközöknek – a GNU Public Licence keretei között szabadon felhasználható – forráskódját szintén tartalmazza a CD-ROM-melléklet. (Nem ez a licenz vonatkozik a kötet anyagát tartalmazó szöveges, pdf- és dbf-fájlokra.)

Über die dem Band beiliegende CD-ROM

Gyula Mayer

Die beiliegende CD-ROM enthält die onomastische Datenbank in drei Formaten: als reinen Text, als Datenbank im dBase-IV-Format sowie in Buchform im pdf-Format.

Der Datenbestand ist in folgenden Dateien in einem auf der CD-ROM angelegten Verzeichnis gespeichert:

bevezeto.pdf	enthält die Einleitung (im pdf-Format)
na-z.pdf	enthält die Druckfassung (im pdf-Format)
nevtana-z.unix	enthält die Daten als reinen Text (Unix)
nevtana-z.dos	enthält die Daten als reinen Text (MS-DOS/Windows)
u5.dbf	enthält die Daten als dBase-Datenbank
u5a-k.dbf	die Daten der dBase-Datenbank (erste Hälfte)
u5l-z.dbf	die Daten der dBase-Datenbank (zweite Hälfte)
u4.iso	enthält die Daten in der Originalform vor dem Umbruch
cimszok-4	enthält die Schlagwort-Datensätze

Zum Anzeigen der Dateien im pdf-Format wird das kostenlos zugängliche Programm Acrobat Reader (acroread) (siehe <http://www.adobe.com>) benötigt. Dieses Programm befindet sich meistens schon auf den PCs, und die verschiedenen Browser verarbeiten die pdf-Dateien automatisch, diese können also normalerweise einfach mit einem Browser geöffnet werden.

Die reinen Textdateien können mit jedem Textverarbeitungsprogramm oder Office-Programmpaket gelesen werden (kostenlos zugänglich sind zum Beispiel emacs oder OpenOffice.org). Die Struktur der Textdateien entspricht dem vom Programm dBase angewandten Format, das heißt, eine Zeile bildet einen Datensatz, innerhalb der Zeilen sind die Felder durch Kommas getrennt, und der Inhalt der Felder steht zwischen zwei Anführungsstrichen (").

Die folgende Beschreibung technischer Art hilft nicht nur die Struktur der Dateien zu verstehen, sondern kann auch als Orientierungshilfe zum Anlegen anderer ähnlicher Datenbanken dienen. Die entsprechenden Hilfsprogramme finden sich auf der beiliegenden CD-ROM im Verzeichnis programok. Die Datenbank selbst besteht aus zwei Tabellen.

Eine der Tabellen enthält Daten über die Erscheinungsformen der Eigennamen. In den Datensätzen dieser Tabelle gibt es in den Textdateien (im sogenannten csv- oder delimited-Format) jeweils vier Felder. Im ersten Feld steht die vorkommende Namensform (NEVALAK) in einer einigermaßen normalisierten Form (manchmal kann der Nominativ abgeleitet werden, ist aber nicht angegeben), das zweite beinhaltet die historische Datierung der Datenquelle (EV), im dritten wird der Textbeleg zitiert, in dessen Kontext die jeweilige Namensform vorkommt (TEXTUS), das vierte Feld enthält die Quellenangabe (FORRAS).

Manchmal enthält ein Datensatz die Daten mehrerer verwandter Namensformen. In solchen Fällen versuchten wir die Namensform, für die kein anderer Beleg gefunden werden konnte, in das erste Feld aufzunehmen.

In den Datensätzen benutzten wir für die Darstellung von Buchstabenzeichen mit Akzent die übliche Kodierung mit dem Zeichensatz ISO Latein-2. \c i r bezeichnet einen kleinen Kreis; \v c bezeichnet das č mit Nebenzeichen; \o l v steht für „lies“ (o).

Die Schreibung der Buchstaben i/j/y und u/v/w in den Schlagwörtern dieser Datei folgt im Allgemeinen dem Textbeleg und wird beim Erstellen der Druckfassung von der Programmanwendung in den Schlagwörtern automatisch vereinheitlicht.

Die Datenbankdateien im dBase IV-Format können mit den meisten Datenbank- und Tabellenkalkulationsprogrammen gelesen werden. Auch Tabellenkalkulationsprogramme sind in den meisten Office-Paketen zu finden (zum Beispiel in dem schon erwähnten OpenOffice.org). Sie erkennen das Format der Datenbank automatisch beim Einlesen.

Die Struktur der Datenbank entspricht der oben beschriebenen – mit einem Unterschied: Da zahlreiche Datenbankprogramme (unter ihnen dBase IV) nicht imstande sind, Felder mit mehr als 255 Zeichen zu verwalten, haben wir das Feld TEXTUS zweigeteilt: Ist der angegebene Textbeleg länger als 255 Zeichen, dann ist seine Fortsetzung im Feld mit der Bezeichnung TEXTUS2 zu finden.

Da die Gesamtzahl der Datensätze über 32 000 liegt, sind bestimmte Tabellenkalkulationsprogramme nicht in der Lage, die Daten in einem einzulesen. Daher wird die Datenbank auch in zwei Teilen zur Verfügung gestellt. Auch so kann das Einlesen eines der beiden Teile eine halbe Minute lang dauern, selbst mit relativ schnellen Geräten. Der erste Teil enthält die Datensätze der Namensformen mit den Anfangsbuchstaben A-K, der zweite enthält diejenigen, die mit den Buchstaben L-Z beginnen.

Die zweite Tabelle (cimszok-4) gibt in sieben Feldern die Hierarchie der in der Buchausgabe halbfett gedruckten Schlagwörter wieder. Das erste Feld enthält das (halbfette) Hauptschlagwort selbst (CIMSZO), das zweite ist der Code der Schlagwortklasse (CLASS), im dritten steht die Namensform (NEVALAK), das vierte ist die Nummer des nachgeordneten Schlagworts (ALCIMSZO), das fünfte benennt die Varianten des nachgeordneten Schlagworts (ALVALTOZATOK), das sechste die gesamten Variationen des Hauptschlagworts (VALTOZATOK), das siebte Feld schließlich enthält die Liste der mit dem jeweiligen Schlagwort zu vergleichenden Schlagwörter (CONFER).

Bei den Schlagwort-Datensätzen lassen sich vier Typen unterscheiden:

a) Im Falle des einfachsten Typs gibt es keine Varianten, z. B.:

```
"Baad" , " " , "Baad" , "0" , " " , " " , " "
```

Das zweite Feld bleibt bei der Mehrzahl der Datensätze leer, da es der Kennzeichnung von weiblichen und Geschlechternamen dient: erstere sind mit einem f (femininum; in der Druckfassung: mit einem Kreis) markiert, letztere mit einem g (genus; in der Druckfassung: mit einem Stern) gekennzeichnet.

Im vierten Feld steht bei der Mehrzahl der Datensätze 0, da der Namensartikel in keine kleineren Einheiten (nachgeordnete Schlagwörter) unterteilt ist.

b) Sofern mehrere Namensvarianten unter ein halbfett gedrucktes Schlagwort zusammengezogen werden müssen, gehört zu jeder Namensvariante jeweils ein solcher Datensatz, und die neben dem Schlagwort existierenden Varianten befinden sich im sechsten Feld:

```
"Bach" , " " , "Baach" , "0" , " " , "Baach, Batch" , "Bachi"  
"Bach" , " " , "Bach" , "0" , " " , " " , " "  
"Bach" , " " , "Batch" , "0" , " " , " " , " "
```

Im Interesse der Übersichtlichkeit und Eindeutigkeit speicherten wir das Textformat der Schlagwort-Datenbank geordnet nach dem ersten, dann dem vierten und dem dritten Feld. Das sechste Feld füllten wir nur bei der ersten Variante aus, bei den anderen ergänzt das Programm selbst den Datensatz.

c) Es gibt kompliziertere Schlagwörter (in der Druckfassung mit halbfett gedruckten arabischen Ziffern markiert), bei denen eine Unterklassifizierung nötig ist. Bei ihnen gibt das vierte Feld die Reihenfolge der nachgeordneten Schlagwörter an, das fünfte Feld die kursiv zu setzenden nachgeordneten Schlagwortvarianten, z. B.:

```
"Baboneg", "", "Baboneg", "1", "Baboneg, Babonich, Babonig, Babunig",
      "Babonich, Babonig, Babunig, Bobonegh, Bobonig", ""
"Baboneg", "", "Babonich", "1", "", "", ""
"Baboneg", "", "Babonig", "1", "", "", ""
"Baboneg", "", "Babunig", "1", "", "", ""
"Baboneg", "", "Bobonegh", "2", "Bobonegh, Bobonig", "", ""
"Baboneg", "", "Bobonig", "2", "", "", ""
```

(Der erste Datensatz ist in der Datei selbstverständlich nicht auf zwei Zeilen verteilt.) Im fünften Feld also müssen alle dazugehörigen Varianten eingetragen werden, im sechsten alle Varianten aller nachgeordneten Schlagwörter bis auf das Hauptschlagwort. Das fünfte Feld muss bei gleichen nachgeordneten Schlagwörtern nur bei demjenigen ausgefüllt werden, das im Alphabet als erstes auftaucht.

d) Den vierten Typ stellen die verweisenden Schlagwörter dar, z.B.:

```
"Baach", "", "x", "0", "", "", "\vv Bach", ""
```

Bei diesen steht im dritten Feld immer ein "x", das sechste wiederum gibt nach \vv an, wohin verwiesen wird.

Die genannte Sortierung der Datensätze und das Auffüllen der 5. und 6. Felder wird vom Shell-Script cleancimszok7.sh durchgeführt. Da in einer früheren Arbeitsphase das Wörterbuch nach Buchstaben redivigiert wurde, muss als Parameter der jeweilige Buchstabe gegeben werden; so ordnet z.B. der Befehl cleancimszok7.sh e die Datei mit der Bezeichnung cimszok-e.

Da sich der gesamte Datenbestand in der Datei cimszok-4 befindet, muss die Zahl 4 als Parameter angegeben werden. (Über die Größe der Felder und über Fehler informiert eine Datei mit Namen errout.) Sind die Inhalte des ersten und des dritten Feldes nicht identisch, z.B.:

```
"Paka", "", "Paca", "0", "", "Paca, Pacca", ""
"Paka", "", "Pacca", "0", "", "Paca, Pacca", ""
```

dann erstellt das Shell-Script cleancimszok7.sh auch das entsprechende verweisende Schlagwort.

In der Schlagwort-Datei (címszók) folgt die Schreibung von i/j/y und u/v/w in den Schlagwörtern (also in den ersten und dritten Feldern der Datensätze) nicht unbedingt dem Textbeleg (Datei u4.iso), da sie von dem Filter ijy3.flx vereinheitlicht wird. Hauptregeln: an die Stelle von j und y tritt i, am Wortende steht u anstelle von v und w, und anstelle von u, v, w oder uu steht vor einem Vokal v und vor einem Konsonanten u. Abweichungen von dieser Regel können aus fachlichen Gründen vorkommen.

Ein Schlagwort muss nicht unbedingt in allen seinen Varianten und Erscheinungen als weiblicher oder als Geschlechtername qualifiziert werden, deshalb müssen für diese Art der Kennzeichnung drei Fälle voneinander unterschieden werden: a) Wenn das Schlagwort in Gänze ein weiblicher oder ein Geschlechtername ist, dann kann das – wie oben gesehen – im zweiten Feld der Schlagwort-Datei durch einbuchstabige Qualifizierung gekennzeichnet werden; b) wenn nur ein nachgeordnetes Schlagwort ein weiblicher oder ein Geschlechtername ist, dann wird der entsprechende Name im fünften Feld der Schlagwort-Datei durch ein vorangestelltes, durch Leerzeichen von der Namensform getrenntes \cir (kleiner Kreis) oder \cs (Stern) markiert; c) wenn das Schlagwort nur in einigen Datensätzen als weiblicher oder als Geschlechtername fungiert, dann sind \cir oder \cs in der Datei u4.iso vor die Jahreszahl im Datensatz zu schreiben (nach den Regeln von T_EX ist ein Leerzeichen vor Zahlen nicht obligatorisch).

Beim Setzen des Buches bedurfte es an zahlreichen Stellen einer "Feinabstimmung", aber dies wurde in allen Fällen durch die Modifizierung der Quelldateien (im csv-Format) und der generierenden Programme gelöst, die endgültige Druckfassung des Bandes entstand also ohne nachträgliches menschliches Einwirken.

Als Betriebssystem verwendeten wir bei unserer Arbeit Linux/GNU, benutzten aber als Datenbankprogramm – aus Bequemlichkeit – die 1992er (!) DOS-Version von dBase mit Hilfe des DOS-Emulators unter Linux (dosemu und freedos). Der Satz wurde mit den Programmen T_EX und L^AT_EX (tex, latex) durchgeführt. Im Wörterbuchteil wurde zur zwispaltigen Darstellung der Algorithmus von Péter Pröhle verwendet. Zum Generieren der tex-Dateien und zur „Feinabstimmung“ schrieben wir Programme in

den Sprachen Lex, AWK und Pascal, die durch ein einziges Shell-Script (makeall.sh) aufgerufen werden können. Zum Herausfiltern der verschiedenen Fehler und Widersprüche dienen verschiedene Hilfsprogramme. Die beiliegende CD-ROM enthält auch den Quellcode der geschriebenen Hilfsprogramme – der im Rahmen der GNU Public Licence frei benutzt werden kann.

(Diese Lizenz bezieht sich nicht auf die den Datenbestand des Bandes enthaltenden Text-, pdf- und dbf-Dateien.)

Tartalomjegyzék

Bevezetés	7
A névtár története	7
A személynévtár kerete, tartalma	8
A szerkesztés nehézségei	10
Szerkesztési elvek	13
Einleitung	15
Die Geschichte des Namenverzeichnisses	15
Rahmen und Inhalt des Personennamenverzeichnisses	17
Die Schwierigkeiten der Redaktion	19
Redaktionsprinzipien	22
Forrásjegyzék – Quellenverzeichnis	25
A kötet CD-ROM-mellékletéről	30
Über die dem Band beiliegende CD-ROM	33
Személynévtár – Onomasticon	36
Mutatók – Register	863
Nemzetségek – Geschlechter	863
Nők – Frauen	865
A tergo	867

A kiadásért felelős
az Akadémiai Kiadó Rt. igazgatója
Felelős szerkesztő: Földes Zsuzsanna
Termékmenedzser: Hesz Margit
A nyomdai munkálatokat az EFO Nyomda Kft. végezte
Felelős vezető: Fonyódi Ottó
Budapest, 2004
Kiadványszám: KMA9-025
Megjelent 115,96 (A/5) ív terjedelemben